

KURTULUŞ

Anadolu Yayınları

291 Sayfa, 25 Lira

Birikim 5 / 55

Sosyalist hareketimizin tarihi, pek çoğumuz tarafından yeterince bilinmemektedir. 1960'lara kadarki gelişim üzerine, geniş ölçüde anti-komünist yayınlardaki sınırlı belgelerden veya 1960 sonrası tartışmalarda kullanılan bazı açıklamalardan başka kaynak hemen hemen yoktu. Geniş bir çevre, bu bilgilerle geçmişi değerlendirmek durumundadır.

Son zamanlarda gerek bazı yayınlardaki —çoğu yine polemik amacıyla yeralan— belge ve hatıraların yanısıra eski dergi ve gazetelerin derlemeleriyle oluşturulan belgesel kitaplar da çıkmaya başladı.

«Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisinin organı» *Kurtuluş*'un 1919-1920 yılları arasında çıkan 6 sayısını içeren belgesel kitap da bu son sözünü ettiğimiz türden. Kuşkusuz yararlı çabalardır bunlar. Ayrıca «geçmişe sahip çıkma» konusunda hayli yaygın bir tartışmanın varlığında bunlar daha da önemli.

Kurtuluş, derleyeninde belirttiği üzere bilimsel sosyalizmin Türkiye'deki ilk yayın deneyidir. İçinde yeralan yazılar sosyalist hareketin ilk kalkış tezlerini; bunları ele alış, yorumlayış biçimlerini göstermesi açısından son derece ilginçtir.

Bu yayında, Türkiye sosyalist hareketine hemen hemen 50 yıl egemen olan ana eğilimleri görmek mümkündür. İçlerinde Dr. Şefik Hüsnü, Ethem Nejat, V. Nedim Tör, Sadrettin Celâl Antel v.b. hareketin sonraki dönemlerinde de adı bulunan, hattâ önder kadroyu oluşturan yazarlar, dergide «sosyalizmin tanıtılması» amacına yönelik

çeşitli konularda yazılar yazmışlar.

İğinc olan ve amacının sınırlılığı, seslendiği kitle ve işgal İstanbul'unda yayınlanmasına rağmen gözden kaçmayan özellik şu: 1919-20 yıllarının, gerek dünya ve gerekse Türkiye için çok önemli bir dönem olmasına rağmen ne Ekim Devrimi ve ne de işgal edilen Türkiye üzerine ima yoluyla bile olsun hiç denecek kadar az yayın yapılmış olması. Bunu işgal sansürüne yorsak bile derginin içeriğine bakıldığında pek yerinde bulamadık. Ayrıca dergide açıklanan sosyalist anlayışın popülist temalarla sergilenmesi de dikkate değer. (Örnek olarak E. Nejad'ın 75 sayfadaki «Proletarya Kimlerdir» yazısı ve Zenun'un 237. sayfadaki yazısını verebiliriz.)

Belgeler, 1919-1920'lerde uluslararası sosyalist hareket içinde çatışma halinde bu-

lanun iki temel görüş konusunda sessiz, uzlaşıcı bir havayı yansıtmakta. Gerçi amacı «sosyalizmi anlatmak» olan ve sansür altında çıkan bir derginin açık tavirlere, tartışmalara yer vermemesi doğaldır. Ancak, yukarıda anılan uluslararası hareket içindeki iki temel eğilimle de (SBKP ve III. Enternasyonal ile II. Enternasyonal) paralellik kurabileceğimiz yaklaşımlar yanyanadır. Yine de temel konuların açıklanmasında II. Enternasyonalci bir eğilim ağır basıyor. **Bu eğilim, daha sonraları Kemalizm'le uzlaşma, onu etkileme yolunu seçecektir.** Türkiye Sosyalizminin Kemalizm'le olan değişik tonlardaki ilişkisi günümüze dek sürer. Derginin, 'Doğu sorunu', ezilen uluslar, emperyalizm gibi Türkiye için temel konularda söyledikleri ve daha da önemlisi Ekim Devrimi'nin sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki etkisi

karşısında III. Enternasyonale ilgiyle baktığını anlıyoruz. Daha sonra III. Enternasyonale girmekle beraber Türkiye sosyalistleri içinde ikilem giderilmemiştir. Nitekim zamanla ortaya çıkan ayrılıklar, sapmalar, sosyalizmi bir kurtuluş sorunu çerçevesinde ele alma yanı ağır basan bir eğilim içinde doğaldır. Diğer şartların yanında sosyalizme bu biçimde yaklaşım, hareketin kendi içinde arınma sürecini güçleştiren önemli bir etkidir.

«Kurtuluş» derlemesi içinde geçen tahliller, açıklamalar, bugün ekonomik ve sosyal yapısı o günlere göre çok değişmiş olan Türkiye için ancak bir karşılaştırma değerine sahiptir. Kitabın asıl önemi, yukarıda belirttiğimiz genel çerçevede içinde; sosyalist hareketimizin tarihsel gelişimine doğru bir yorum getirmeye yardımcı oluşundadır. ■

KİTLE YAYINLARI

SEÇME YAZILAR DİZİSİ

- Grev (toplatıldı)
V.İ. Lenin
- Nereden Başlamalı (Toplatıldı)
V.İ. Lenin
- Faşizme ve Sarı Sendikalara
Karşı Mücadele Yolları
(G. Dimitrov). (Çıkıyor)

EĞİTİM DİZİSİ

1. Sınıf Nedir (toplatıldı)
2. Sınıf Mücadelesi (Toplatıldı)
3. Kapitalist Toplumda Sınıflar
(Toplatıldı)
4. Türkiyede Sınıflar (Toplatıldı)
5. Parti Nedir (Yeni Çıktı)
6. Parti İlkeleri (Yeni Çıktı)

● Her broşür 2 liradır

10 adete kadar posta pulu karşılığı gönderilir.

● İsteme adresi: PK. 71 — İstanbul